

Raport z przeprowadzonych konsultacji społecznych w formie zogniskowanych wywiadów grupowych dotyczących projektu Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Starachowice na lata 2016 – 2025.

Starachowice 2017

SPIS TREŚCI

1. Czas realizacji, założony cel i zastosowane formy konsultacji społecznych	3
2. Informowanie o konsultacjach społecznych	3
3. Przebieg procesu konsultacji społecznych – zogniskowane wywiady grupowe.	4
A. 16 grudnia 2016 r. wywiad z przedstawicielami Rady Miejskiej.	4
Zgłoszone opinie, uwagi, wnioski i pytania:	4
B. 11 stycznia 2017 r. wywiad z przedstawicielami instytucji publicznych	6
Zgłoszone opinie, uwagi, wnioski i pytania	7
C. 12 stycznia 2017 r. wywiad z przedstawicielami organizacji pozarządowych	11
Zgłoszone opinie, uwagi, wnioski i pytania	12

1. CZAS REALIZACJI, ZAŁOŻONY CEL I ZASTOSOWANE FORMY KONSULTACJI SPOŁECZNYCH

Konsultacje dotyczące projektu Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Starachowice na lata 2016 – 2025 prowadzone były od 16 grudnia 2016 r. do dnia 18 stycznia 2017 r. do godz. 15:00 na podstawie Zarządzenia Prezydenta Miasta Starachowice z dnia 8 grudnia 2016 r. nr 540/2016. Celem pogłębionych wywiadów grupowych było zebranie uwag, opinii i propozycji dotyczących projektu Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Starachowice na lata 2016 – 2025.

Wywiady grupowe przeprowadzono w następujących terminach:

1. **16 grudnia 2016 r. z przedstawicielami Rady Miejskiej**, w godz. 15:00 – 18:00 w siedzibie Urzędu Miejskiego,
2. **11 stycznia 2017 r. z przedstawicielami instytucji publicznych**, w godz. 11:00 – 14:00 w siedzibie Urzędu Miejskiego w Starachowicach,
3. **12 stycznia 2017 r. z przedstawicielami organizacji pozarządowych**, w godz. 10:00 – 13:00, w siedzibie Urzędu Miejskiego w Starachowicach.

2. INFORMOWANIE O KONSULTACJACH SPOŁECZNYCH

Informacje o prowadzonych konsultacjach zostały udostępnione na stronie internetowej Urzędu Miejskiego w Starachowicach www.starachowice.eu, stronie www.rewitalizacja.starachowice.eu, w Biuletynie Informacji Publicznej Gminy www.bip.um.starachowice.pl oraz w Biurze Obsługi Mieszkańca. Ponadto informacje rozpowszechniane były za pośrednictwem lokalnych mediów i serwisów społecznościowych. Dodatkowo podczas spotkań bezpośrednich – wywiadów grupowych, warsztatów, debaty ogólnomiejskiej rozpowszechniane były informacje o możliwości składania propozycji i uwag za pośrednictwem ankiety i formularza konsultacyjnego. Uczestnicy zogniskowanych wywiadów grupowych otrzymali imienne zaproszenia, uzupełnione kontaktem telefonicznym.

3. PRZEBIEG PROCESU KONSULTACJI SPOŁECZNYCH – ZOGNISKOWANE WYWIADY GRUPOWE.

Strona | 4

A. 16 GRUDNIA 2016 R. WYWIAD Z PRZEDSTAWICIELAMI RADY MIEJSKIEJ.

Spotkanie rozpoczęło się o godzinie 15:00 i prowadzone było przez dwóch ekspertów – Damiana Deca i Arkadiusza Drukiera. Udział w nim wzięło 4 radnych miejskich. Spotkanie otwarte zostało przez Pełnomocnika Prezydenta Miasta Starachowice ds. rewitalizacji p. Anetę Nasternak-Kmieć. W pierwszej części spotkania udział wziął również Prezydent Miasta Marek Materek. Uczestnicy otrzymali poczęstunek kawowy oraz wydrukowane komplety materiałów zawierających m.in. treść projektu Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Starachowice na lata 2016 – 2025. W pierwszej części spotkania zaprezentowane zostały zasady przebiegu wywiadu, uczestnicy zostali poinformowani o nagrywaniu wypowiedzi oraz zostali zapewnieni o zagwarantowaniu ich anonimowości. Wywiad prowadzony był zgodnie z ustalonym scenariuszem uwzględniającym fakt iż uczestnicy jako pierwsi mieli okazję zapoznać się z treścią projektu GPR po jego opublikowaniu.

ZGŁOSZONE OPINIE, UWAGI, WNIOSKI I PYTANIA:

1. Uczestnicy badania wyrazili akceptację w odniesieniu do głównych założeń dokumentu.
2. **Wizja określona w projekcie dokumentu została odebrana b. pozytywnie**, zwłaszcza w zdaniach dotyczących aktywności mieszkańców, co potwierdza wypowiedź: *”wizja bardzo mi się podoba zwłaszcza - mieszkańcy tworzą silniejszą społeczność lokalną, dbającą o swoją dzielnicę i realizującą działania na rzecz jej poprawy”*.
3. **Cele według uczestników wywiadu są jasne i przejrzyste.**

4. Uczestnicy zwracali uwagę na konieczność zapewnienia skutecznego systemu wdrażania i oceny podejmowanych działań. Ponadto istotne jest włączenie i ustanowienie GPR jako trwałego elementu polityki rozwoju Starachowic, bez względu na kadencyjność władz samorządu lokalnego. Podkreślano strategiczne znaczenie GPR jako wieloletniego planu rozwoju.
5. Uczestnicy podkreślali konieczność poszerzenia działań mających na celu włączenie grup zagrożonych wykluczeniem społecznym w podejmowane działania.
6. **Uczestnicy podkreślali duże znaczenie dla działań skierowanych na rzecz ludzi młodych w procesie rewitalizacji**, co potwierdza m.in. wypowiedź: „*mi marzy się taka duża świetlica środowiskowa dla młodzieży.*” Inny badany zwraca uwagę na możliwość wkomponowania w Cele GPR C2 lub C3 poszerzenie oferty spędzania wolnego czasu dla młodzieży np. w Klubie Młodzieżowym: „*żeby młodzież mogła realizować siebie, żeby mogli być animowani przez pracowników młodzieżowych, a nie tylko przez terapeutów, psychologów*”.
7. Podczas spotkania zaproponowano poszerzenie Projektu nr 1 „Stworzenie lokalnego Impact Hub’u z kluczowym elementem Centrum Społecznej Odpowiedzialności Biznesu z przebudową i adaptacją budynku Pałacyku wraz z otoczeniem” o stworzenie w tym miejscu przestrzeni do ekspozycji historii samochodów STAR (kąciak historyczny dotyczących produkcji samochodów STAR).
8. Uczestnicy postulowali wykorzystanie istniejącej infrastruktury m.in. Centrum Kultury i in. oraz zaprojektowanie nowych działań umożliwiających poszerzenie oferty, a także zwiększenie jej atrakcyjności dla mieszkańców. Zasadnym wydaje się włączenie mieszkańców w proces tworzenia oferty, a także decydowania o wydatkach w formule budżetów partycypacyjnych instytucji publicznych.
9. Uwaga dot. tytułu Projektu nr 18 – „Utworzenie Świetlicy Środowiskowej na osiedlu Wzgórze”. Uczestnicy rekomendują zmianę nazwy „Świetlica Środowiskowa”, np. „Żyjące Centrum Kultury”, „Dom Marzeń”. Uwaga nie dotyczy funkcji i zakresu działalności a jedynie nazwy.
10. Uwaga dot. Projektu nr 28 – „Utworzenie stowarzyszenia młodzieżowego działającego na rzecz Starachowic”. Uczestnicy nie widzą zasadności tworzenia nowej organizacji

pozarządowej, animowanej przez gminę, sformułowany został postulat wspierania już istniejących organizacji, mogących realizować różnorodne działania. Ponadto zwrócono uwagę na potrzebę wsparcia organizacji pozarządowych w procesie rewitalizacji.

B. 11 STYCZNIA 2017 R. WYWIAD Z PRZEDSTAWICIELAMI INSTYTUCJI PUBLICZNYCH

Spotkanie rozpoczęło się o godzinie 11:00 i prowadzone było przez trzech ekspertów – Damiana Deca, Agatę Bulicz i Arkadiusza Drukiera. W wywiadzie grupowym uczestniczyło 11 osób, w tym przedstawiciele jednostek organizacyjnych Gminy Starachowice, przedstawiciele Starostwa Powiatowego w Starachowicach i jego jednostek organizacyjnych oraz Komendy Powiatowej Policji. Spotkanie zostało otwarte przez Pełnomocnika Prezydenta Miasta Starachowice ds. rewitalizacji p. Anetę Nasternak-Kmieć. Uczestnicy otrzymali poczęstunek kawowy oraz wydrukowane komplety materiałów, zawierających m.in. treść projektu *Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Starachowice na lata 2016 – 2025*. W pierwszej części spotkania zaprezentowane zostały zasady przebiegu wywiadu, uczestnicy zostali poinformowani o nagrywaniu wypowiedzi oraz zostali zapewnieni o zagwarantowaniu ich anonimowości. Uczestnicy wywiadu generalnie pozytywnie zaopiniowali projekt dokumentu.

ZGŁOSZONE OPINIE, UWAGI, WNIOSKI I PYTANIA

1. Uczestnicy wywiadu pozytywnie zaopiniowali treść projektu GPR, w tym jego główne elementy: diagnozę, wizję obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji, cele, projekty, zaproponowany system wdrażania, monitorowania oraz finansowania rewitalizacji. Pozytywnie oceniono również redakcję dokumentu, a jego konstrukcję uznano za przejrzystą i czytelną.
2. **Za kluczową część dokumentu uznano jednogłośnie listę projektów**; badani byli pod wrażeniem liczby projektów i ich zakresu: *„Najbardziej kluczowy element dokumentu, projektu GPRu to projekty. Wszystkim nam się podoba, wszyscy jesteśmy za. [...] jestem zbudowany zakresem tych projektów, ich ilością w projekcie GPR”*.
3. Zwrócono uwagę na kwestię realności wykonania planu rewitalizacji: *„Ja się zastanawiam, na ile to są pobożne życzenia, na ile te kwoty są realne do pozyskania i do zrealizowania, i ostatnia rzecz – kolejność tych inwestycji”*. Uczestnicy wywiadu byli doskonale zorientowani w mechanizmie finansowania projektów rewitalizacyjnych, obwarowań zewnętrznych. Podkreślano, że trzeba tę wiedzę przekazywać mieszkańcom, aby uniknąć ich rozczarowań, jeżeli nie uda się pozyskać środków na jakiś projekt. Tym bardziej, że w planowanej rewitalizacji pojawiły się projekty o kluczowym znaczeniu dla Starachowic.
4. W ocenie badanych kluczowe zadania dla rewitalizacji to: wzmocnienie ładu w centrum miasta, stworzenie przyjaznych i otwartych dla mieszkańców przestrzeni, rozwiązanie problemów komunikacyjnych, w tym rewitalizacja Parku Miejskiego, wzmocnienie roli jednostek kultury (Starachowickie Centrum Kultury i Muzeum), rewitalizacja Wierzbnika, zagospodarowanie terenu wokół zbiorników wodnych, zadbanie o ład przestrzenny w mieście i przerwanie łańcucha reprodukcji biedy na Osiedlu Wzgórze: *„Mamy park i dwie jednostki kultury: muzeum i centrum kultury. Park to niekwestionowany lider – jest „komunikatorem” i może pełnić funkcję integracyjną, mamy tam też budynek starostwa, funkcja komunikacji parku jest bardzo istotna. Brakuje nam ładu przestrzennego, to wymaga dużo uporządkowania, szczególnie na Wierzbniku i w parku”*; *„Park Miejski, działania edukacyjne, wiemy,*

gdzie mamy placówki edukacyjne, szczególnie edukacji ponadgimnazjalnej, mamy je w części północnej, jeżeli chodzi o transport, to realizacja ciągu pieszego, przebudowa dworca i tego układu komunikacyjnego wokół dworca to byłyby kluczowe inwestycje w mieście w tym rankingu”; „Zdecydowana większość osób, które korzystają ze wsparcia MOPS, to osoby, które mieszkają na wskazanych w diagnozie obszarach, na obszarze zdegradowanym. Osiedle Wzgórze to szczególny obszar i tam należy przerwać ten łańcuch dziedziczenia biedy i bezradności”.

5. Zgłoszono uwagę, że za mało w projekcie GPR, w jego części diagnostycznej, opisane zostały problemy komunikacyjne/ transportowe w gminie i na wyznaczonym obszarze zdegradowanym. Istotnym problemem Starachowic jest natężony ruch samochodowy i korki w mieście: *„Program [GPR] jest bardziej skupiony na komunikacji pieszej i rowerowej, rozumiem dlaczego tak to jest skonstruowane, jednak za mało diagnozy dotyczącej problemów komunikacji i transportu w mieście”.*
6. Zgłoszono uwagę dotyczącą wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, mając świadomość, że obszar rewitalizacji został wyznaczony oddzielną uchwałą Rady Miejskiej Starachowic. Uwaga ma na celu zaakcentowanie i rekomendowanie w realizowanych działaniach rewitalizacyjnych funkcji centrotwórczej obszaru parku i jego okolic: *„Centrum miasta, historyczna oś miasta. W delimitacji i w wyznaczeniu obszaru do rewitalizacji brakuje połączenia między Wierzbnikiem a parkiem, bo to jest historyczna oś miasta pomiędzy Rynkiem a obszarem Wierzbnika i tym, co jest definiowane jako park. Mówiliśmy o rewitalizacji mentalności. Starachowice nie posiadają zdefiniowanego centrum i to jest bolączka mentalnościowa. Zrewitalizowanie Rynku w Wierzbniku nie wystarczy. Od rynku w Wierzbniku, poprzez ulice Piłsudskiego, dalej Park, (mógłby się nazywać Park Kultury, mamy tam dwie jednostki kultury: muzeum i SCK), w tym momencie tworzy nam się oś, historyczna oś miasta, a teraz jej nie ma. Brakuje zdefiniowania tego centrum, w jaki sposób zogniskować, połączyć te działania rewitalizacyjne, żeby to centrum powstało”.*

7. Zgłoszono uwagę, że w projekcie GPR-u, w części diagnostycznej, powinien być bardziej uwypuklony aspekt ochrony środowiska. Poziom zanieczyszczenia jest poważnym problemem i wyzwaniem dla miasta.
8. Zgłoszono uwagę dotyczącą błędnej numeracji opisów projektów w legendzie na mapie przekazanej do publicznej wiadomości mieszkańcom w procesie konsultacji i opublikowanej na stronie: <http://starachowice.eu/dla-mieszkanca/1127-konsultacje-spoeczne-projektu-gminnego-programu-rewitalizacji> (brak spójności pomiędzy numerami projektów zaznaczonymi na mapie i ich opisami w legendzie). Należy skorygować numery projektów, tak aby numery projektów z legendy zgadzały się z tymi na mapie.
9. Uznano zasadność powołania Specjalnej Strefy Rewitalizacyjnej (SSR) na obszarze rewitalizacji, wyrażono jednak żal, że w ramach rewitalizacji nie będzie stosowany mechanizm zapisany w pkt. 7 odnoszącym się do dotacji (str. 93, 94 projektu GPR): *„Gmina jest głównym beneficjentem, ale też operatorem działań rewitalizacyjnych, bo jej to przecież dotyczy. Nie przekazanie jej takich instrumentów [jakie daje SSR], byłoby zubożeniem jej możliwości. Szkoda, że gmina nie będzie miała możliwości dofinansowania prac związanych z remontami, elewacjami budynków”*.
10. Za ważny podmiot monitorujący i opiniujący wdrażanie procesu rewitalizacji uznano Komitet Rewitalizacyjny, w przypadku którego zaznaczono, że musi to być podmiot realny, nie fasadowy. W Komitecie powinni znaleźć się, zdaniem badanych, autorzy poszczególnych projektów, szczególnie tych kluczowych. Uznano również, że w Komitecie Rewitalizacyjnym powinni znaleźć się przedstawiciele instytucji publicznych w Starachowicach, reprezentujących m.in. SCK, MOPS, bibliotekę, Muzeum. *„W Komitecie rewitalizacyjnym powinni znaleźć się przedstawiciele tych instytucji, które zgłaszały projekty, tak, jak tutaj siedzimy. Merytoryczny nadzór i ciało doradcze [rola KR]. Pytanie jak to będzie wyglądało w praktyce. Jeśli komitet uzna, że coś jest nie tak, to jakie będzie miał prawo do modyfikacji?”*
11. Uczestnicy wywiadu podkreślali konieczność modernizacji miejsc użyteczności publicznej w mieście, modernizacji placówek publicznych, miejsc, które będą otwarte i przyjazne dla mieszkańców i które staną się aktywną przestrzenią aktywizacji

i integracji mieszkańców, szczególnie z obszaru rewitalizacji: *„Trzeba uwzględnić w planach, że centrum [SCK] może stać się narzędziem służącym rewitalizacji. Rewitalizacji nie w znaczeniu modernizacji, tylko realnej zmiany postaw ludzi”.* *„Biblioteki są miejscem publicznym, dostępnym dla każdego. Tam przychodzą bezdomni i tu mogą przeczekać. To samo dzieje się z dziećmi, główna biblioteka ma miejsce na osiedlu Żeromskiego i mimo, że tam się ludność wymieniła, to lwią część tych mieszkańców to ludność na progu wykluczenia, Nieraz jest tak, że jest wzywane pogotowie do matki, do ojca, a dzieci uczestniczą w zajęciach w bibliotece. [...] są te placówki, które mogą im cokolwiek za darmo zaoferować. My nieraz musimy dzieciom organizować ubiór lub brać taksówkę, żeby odwieźć do domu”.*

12. Podczas wywiadu podkreślono konieczność zorganizowania w mieście przestrzeni dla dzieci i młodzieży. Uruchomienie planowanych w projekcie świetlic środowiskowych, które staną się bezpiecznym i atrakcyjnym miejscem dla dzieci jest koniecznością. Dla młodzieży należy zaprojektować miejsca, które będą przyciągały młodzież z problemami. *„Kwestia zagospodarowania czasu młodzieży, kiedy młodzież chce spędzać czas na dyskoteci, a żadna z tych instytucji [ujętych w projekcie GPR] nie oferuje dyskoteki. Oferta dla młodzieży w projekcie dokumentu jest dla grzecznych dzieci. Medal temu, kto rozstrzygnie ten problem: bezpieczna dyskoteka...”.* *„To nie mogą być miejsca [świetlice środowiskowe], gdzie dzieci będą siedzieć i rysować, to muszą być miejsca, gdzie dzieci i młodzież będą robiły to, na czym im zależy, niech będzie i ta dyskoteka”.*

Jako podsumowanie rozmowy można przytoczyć jedną z wypowiedzi o tym, kiedy proces rewitalizacji można uznać za przeprowadzony pomyślnie: *„Kiedy się uda rewitalizacja, kiedy mieszkaniec poczuje się gospodarzem rewitalizowanego terenu”.*

C. 12 STYCZNIA 2017 R. WYWIAD Z PRZEDSTAWICIELAMI ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH

Strona | 11

Wywiad rozpoczął się o godzinie 10:00 i zakończył o godzinie 13:00. Prowadzony był przez trzech ekspertów – Damiana Deca, Agatę Bulicz i Arkadiusza Drukiera. W wywiadzie uczestniczyło 8 osób – przedstawiciele organizacji pozarządowych działających aktywnie na terenie miasta Starachowice, w tym na terenie objętym planowaną rewitalizacją. Zostali oni powitani przez Pełnomocnika Prezydenta Miasta Starachowice ds. rewitalizacji p. Anetę Nasternak-Kmieć. Uczestnicy otrzymali poczęstunek kawowy oraz wydrukowane komplety materiałów, zawierających m.in. treść projektu Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Starachowice na lata 2016 – 2025. W pierwszej części spotkania zaprezentowane zostały zasady przebiegu wywiadu, uczestnicy zostali poinformowani o nagrywaniu wypowiedzi oraz zachowaniu anonimowości ich wypowiedzi w niniejszym raporcie.

Uczestnicy wywiadu znali projekt dokumentu. Spotkał się on z bardzo pozytywnym przyjęciem: wysoko oceniono jego profesjonalizm, nie zgłoszono też zasadniczych uwag do jego poszczególnych części (z wyjątkiem wizji). Poniżej wypunktowano najważniejsze komentarze i wątpliwości formułowane podczas dyskusji.

ZGŁOSZONE OPINIE, UWAGI, WNIOSKI I PYTANIA

1. Przedstawiony projekt robi wrażenie „*więcej niż bardzo dobre*”, „*dawno nie było tak dobrego dokumentu*” w Starachowicach. Zawarte w nim diagnozy mogą być użyteczne także dla organizacji pozarządowych (m. in. ze względu na rozbudowane analizy zjawisk społecznych) oraz stanowić punkt wyjścia do tworzenia strategii rozwoju miasta. Całość lub jakiś skrót *Programu* należałoby wydać w formie książki lub broszury.
2. Wobec bliskiego końca perspektywy, na jaką opracowano obowiązującą *Strategię Rozwoju Gminy Starachowice*, konieczne jest nakreślenie nowej wizji miasta. „*W dokumencie brak wizji [...] systemu aspiracji i dążeń miasta Starachowice w 2025 r.*”. Powinna być ona wyraźniej zarysowana i zadekretowana w dokumencie.
3. Analizy bezpieczeństwa zawarte w diagnozie oprócz obiektywnych miar których trafność budzić może wątpliwości (miejsce rejestrowania czynów karalnych nie zawsze odpowiada lokalizacji przyczyn naruszeń prawa), uwzględniać powinny także subiektywne poczucie bezpieczeństwa mieszkańców w poszczególnych częściach miasta.
4. W rozwoju miasta większy nacisk położyć należy na kwestie proekologiczne. W projektowanych działaniach rewitalizacyjnych powinno to znaleźć wyraz np. poprzez uwzględnienie możliwości pozyskania środków na OZE).
5. W *Programie Rewitalizacji* należałoby uwzględnić:
 - a. XIX-wieczny budynek przy ul. Sportowej,oraz w szerszym zakresie niż ujęto w projekcie:
 - b. rozbudowę sieci ścieżek rowerowych,
 - c. działania rewitalizacyjne na terenie Szlakowiska,
 - d. pielęgnowanie dziedzictwa historycznego miasta (FSC).
6. Wskazywane priorytety w działaniach rewitalizacyjnych:
 - a. „*Tereny ogólnego użytku powinny uzyskać priorytet [...] Mam na myśli Pasternik, Park [łącznie ze Szlakowiskiem], Lubianka*”,

- b. Termomodernizacja (likwidacja pieców i włączenie do sieci centralnego ogrzewania) w rejonie ulic Robotniczej i Widok.
7. Dostrzegany jest coraz bardziej partnerski stosunek władz do strony społecznej, konieczne jest jednak dalsze przełamywanie utrwalonych od lat obaw przed ujawnianiem swoich opinii, pomysłów, inicjatyw. Konsultacje społeczne, w tym GPR-u i zawartych w nim przedsięwzięć, powinny wykorzystywać nowe technologie (portale społecznościowe, głosowanie przez Internet) oraz nowoczesne techniki konsultacyjne („Konsultacje Parku były tu strzałem w dziesiątkę”). Dowodem szacunku wobec mieszkańców byłoby odpowiadanie na piśmie na uwagi zgłaszane w procesie konsultacji dokumentów strategicznych i planistycznych oraz propozycje składane do budżetu obywatelskiego.